

รูปแบบการเฝ้าระวังที่มุ่งสู่การเป็นโรงเรียนปลอดบุหรี่ 100 % อย่างแท้จริงและยั่งยืน

: กรณีศึกษาจาก 29 โรงเรียนในเครือข่ายอัครสังฆมณฑล กรุงเทพมหานคร

โครงการ : การมีส่วนร่วมของเครือข่ายองค์กรคาทอลิก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบ ระดับโรงเรียน : อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

หน่วยงาน : ฝ่ายสังคม และฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ, สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค

หน่วยงานสนับสนุน : มหาวิทยาลัยมหิดล, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ(สสส.)

บทนำ : ในปัจจุบัน การเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบส่วนใหญ่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มองค์กรเอกชนไม่หวังผลกำไร (NGOs) แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ โดยเฉพาะความไม่สม่ำเสมอและไม่ต่อเนื่องในการเฝ้าระวังฯ รวมทั้งไม่ครอบคลุมในมิติเชิงพื้นที่ ดังนั้น โครงการนี้จึงมุ่งเน้นพัฒนารูปแบบ/กระบวนการการมีส่วนร่วมโดยหน่วยงานเครือข่ายของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในภารกิจเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบในพื้นที่โรงเรียน เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมของระบบเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และกลไกการจัดการสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนนำไปสู่การวางแผนต่อยอดหรือขยายผลการดำเนินการเฝ้าระวังฯ มุ่งสู่ การเป็นโรงเรียนปลอดบุหรี่ 100 % อย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ : เพื่อค้นหารูปแบบการดำเนินงานเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมาย : โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ

ระยะเวลาดำเนินการ : ระหว่างเดือนกันยายน 2555 – มีนาคม 2556

วิธีการศึกษา : การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ดำเนินการใน 29 โรงเรียนนำร่องของเครือข่ายอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ ที่ครอบคลุมกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน ดังนี้

4. ติดตาม กำกับ และประเมินผล การดำเนินงานเฝ้าระวัง รวมถึงให้ข้อมูลป้อนกลับ

5. ถอดบทเรียน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานเฝ้าระวังฯ ในโรงเรียน

ผลการศึกษา

รูปแบบการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบที่โรงเรียนสามารถดำเนินการเพื่อมุ่งสู่การเป็นเขตปลอดบุหรี่ 100 % อย่างแท้จริงและยั่งยืน ในลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อมได้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ไม่มีผู้ละเมิดการสูบบุหรี่ในโรงเรียนและรวมถึงกลุ่มเสี่ยงได้รับการติดตาม และแนะนำให้เลิกสูบบุหรี่ได้นั้น จำเป็นต้องมี 6 องค์ประกอบ ดังรูปที่ 1

1. พัฒนาศักยภาพครู/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการเฝ้าระวัง

2. วางแผนและพัฒนา/สนับสนุนเครื่องมือรวมถึงสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานเฝ้าระวัง

3. ดำเนินกิจกรรมเฝ้าระวังฯ ในโรงเรียน

รูปที่ 1: แผนที่ความคิดแสดงการสรุปขยายต่อ "รูปแบบ/แนวทางที่เอื้อต่อการดำเนินงานเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบในโรงเรียน : กรณีศึกษาจาก 29 โรงเรียนของเครือข่ายอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ"

สรุป

"รูปแบบการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบในโรงเรียน" ที่สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนได้นั้น จำเป็นต้องมี **กิจกรรมการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบ ที่ได้รับการบูรณาการเข้ากับภาระงานประจำอย่างไม่มีรู้สึกเป็นภาระ** ภายใต้ องค์ประกอบที่เกื้อหนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน รวมทั้งสิ้น 5 ประการ ดังข้างต้น (รูปที่ 1) ดังนั้น รูปแบบที่สังเคราะห์ได้ในครั้งนี้จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมของโรงเรียนในกลุ่มขยายผลได้

แนวทาง..การเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบ ที่มุ่งสู่การเป็นโรงเรียนปลอด บุหรี่ 100 % อย่างแท้จริงและยั่งยืน

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ ร่วมกับฝ่ายการศึกษาและฝ่ายสังคมของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จัดทำโครงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายองค์กรคาทอลิกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบ โดยเชิญ 29 โรงเรียนนำร่อง เข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบในโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้น พัฒนารูปแบบ/แนวทาง รวมถึงกระบวนการสำหรับสร้างการมีส่วนร่วมเฝ้าระวังฯ

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดบุหรี่ 100% อย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรม จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะ “แนวทางการเฝ้าระวังยาสูบในโรงเรียน : บทเรียนจากโรงเรียนคาทอลิก” เพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การขยายผลในเครือข่ายอื่นต่อไป

“3 เฝ้า ... 2 ไม่”

“3 เฝ้า”

เฝ้าที่ 1 : ครูเวรจับตาเฝ้าระวังภายใน & นอกโรงเรียน

เฝ้าที่ 2 : เพื่อนเฝ้าเพื่อน,น้องเฝ้าพี่

เฝ้าที่ 3 : ชุมชนช่วยเฝ้า เช่น พี่วินมอไซค์,ตำรวจ,ชาวบ้านช่วยเป็นหูเป็นตา, ร้านค้าให้ความร่วมมือ

“2 ไม่”

ไม่ที่ 1 : ไม่อนุญาตให้อยู่บนอาคารเรียนขณะพัก

ไม่ที่ 2 : ไม่อนุญาตให้นำรถส่วนตัวมาโรงเรียน

“ปัจจัยสนับสนุนการเฝ้าระวังเพื่อควบคุมยาสูบให้ประสบความสำเร็จ”

